



Anker Jørgensens nytårstale

Taler

Anker Jørgensen
Statsminister

Dato

1. januar 1978

Der er mange, der i de seneste måneder har set fjernsynets filmserie: Jeg Claudius. Vi har set historiske eksempler på terror og vold, og vi kunne måske læne os tilbage i stolen og tænke: sådan er det ikke mere.

Desværre viser udviklingen, at vold og terror har en tendens til igen og igen at stikke hovedet frem.

Vi kan måske glæde os over, at der er færre diktaturstater i dag, end der var for en generation siden. Alligevel er der alt for mange steder en eller anden form for diktatur, og hvor de herskende undertrykker kritik og opposition.

Men også på anden måde møder vi volden, som led i en fanatisk, politisk kamp.

Vi ser bl.a. flykapringer, hvor måske 200 menneskers liv sættes på spil.

Mon der er nogen, der har glemt navnet: ”Mogadiscio”? Det står som symbolet på en situation, hvor vi igen havde terroren tæt inde på livet.

Den må vi ikke bøje os for.

Herhjemme har vi lykkeligt undgået alt dette. Men strømninger derudefra kan sommetider sætte sindene i bevægelse og vinde yderliggående fortalere for vold som et led i den politiske kamp.

Vi har været så heldige i Danmark at kunne udvikle vort samfund på en menneskelig måde. Vi kender ikke til de store revolutioner og de store brud i udviklingen.

Men demokratiet er stadig underkastet udviklingens lov. Demokrati er ikke

noget, der er færdigt een gang for alle. Det er noget, der skal forsvares, men det er også noget, der skal videreudvikles. Al samfundshistorie er også historien om brydninger mellem forskellige samfundsgruppers interesser. Naturligvis er det også brydninger mellem ideer, men meget ofte vil ideerne dække over sociale og økonomiske interesser.

Jeg tror, det er meget vigtigt at erkende dette, ellers bliver al snak om demokrati alt for frit svævende.

Et samfund er ligesom et stykke natur. det er eller må være i konstant udvikling. Det er demokratiets opgave at være både rammen og værktøjet for denne udvikling.

Man kunne måske sige, at hvor demokratiet fungerer bedst, er det historiens gartner.

Lov og orden skal altså respekteres, men det kan blive ligeså farligt, hvis vi i misforstået fasthed selv fremkalder konfrontationen.

Det stejle, det ubønhørlige standpunkt fra samfundets side kan også vise sig at blive en risiko for samfundsroen og for vort demokratiske system.

Det ser vi mange eksempler på ude i verden.

Vi må og skal have tid og råd til at løse vore problemer på en besindig måde, så vi undgår at skabe nye kløfter eller at sætte befolkningsgrupper op imod hinanden.

Jeg tror, det er vigtigt, at ideerne brydes, men det er farligt, når fanatismen træder i stedet.

Med en digters ord vil jeg sige: fri mig for dem, der tror for meget, men også for dem, der tror for lidt.

Vi kommer ikke uden om at tale lidt om egoismen. Dens indhold er jo: ”vær dig selv nok.”

Selvopholdelsesdrift – er naturligvis udmærket viljen til at skabe noget godt også for sig selv er tilmed noget sundt, men det må ikke lukke af i forholdet til andre.

Tværtimod.

Ja, men er det danske folk da egoistisk? Jeg tror det ikke.

Men – engang, da jeg sad i restaurationen og ventede i lufthavnen i Karup – Jylland – kom en mand hen og satte sig over for mig. Han bestilte en kop kaffe, og så fyrede han løs på mig, i en tone, der var en blanding af vrede og høflighed.

Han sagde : ”Nu vil jeg ikke mere. Jeg arbejder hårdt. Jeg betaler en masse penge i skat. I flår mig. Jeg skal bare betale. Jeg får ikke noget for min indsats. Der er alt for mange dovne, der lukrerer på mig.”

Jeg må ærligt indrømme, at jeg var lidt overrumplet. Men jeg fik dog taget mig sammen til at spørge, om ikke det var ham, der netop var ankommet i den bil, og så pegede jeg ud på parkeringspladsen.

Jeg må ikke reklamere, men det var i Mercedes-prisklassen. Jeg spurgte, hvordan han boede, hvor stort hans hus var, hvad han tjente. Jeg blev mere nærgående og spurgte, hvad hans kone lavede, hvor mange børn han havde, om de var under uddannelse osv. Jeg prøvede på at få et konkret svar på, hvor store hans skattefradrag var, hvad han betalte i skat.

Inden vi skulle afsted med flyet, stod det mig klart, at han og hans familie i høj grad havde det tåleligt. Ja, mere end det. De havde det godt. Jeg tror også, han arbejder hårdt for det.

Jeg spurgte senere mig selv, hvorfor den mand brugte kræfter på at være så utilfreds. Hvorfor bruger han ikke sine kræfter på, hvad der virkelig er skævt og galt i vort samfund?

Jeg synes, det er i orden, hvis folk har swimming-pool. Men skal man så samtidig være utilfreds med, at en nervesvækket nabo får en rimelig invalidepension?

Over for den egoisme vil jeg gerne rejse det spørgsmål: Hvad er egentlig et samfunds rigdom?

Hvis vi skal måle et samfunds rigdom, så må vi have fat på, hvordan de fattigste,

de socialt svageste har det i det samfund. Det er dér, vi skal måle samfundets rigdom.

Gør vi, hvad vi kan for at skaffe arbejdspladser til alle? Sørger vi for, at dem, vi ikke kan skaffe arbejdspladser til, bliver sikret på en sådan måde, at deres tilværelse ikke bliver slået i stykker? Har de gamle, de syge, invaliderne en tilværelse, så de ikke bare kan overleve. men også leve?

Men kan de sidde i en varm stue og høre radio og se fjernsyn, så de ikke er uden for livet i samfundet? Kan de få bøger fra biblioteket? Kan de deltage i kurser og møde andre mennesker og få et indhold i deres tilværelse?

Det er dér, vi skal måle samfundets rigdom.

Og så er Danmark et meget rigt land. Husker De Buster Larsen's morsomme monolog, der var en satire på utilfredshed, og hvor han hele tiden kaldte på Magda?

Danmark er i hvert fald ikke, som Buster Larsen sagde det ved den lejlighed: "Et lorteland". Der er stadigvæk ting at rette, noget vi skal have gjort bedre, men målt med andre lande er vi et rigt land. Det skal vi glæde os over, og vi skal være på vagt over for de kræfter, der vil slå det i stykker.

Men den glæde må ikke blive til en national egoisme. Vi bliver også rigere, hvis verden som helhed bliver det.

Danmark har mange kontakter og mange former for samarbejde med verden omkring os. Igennem besøg i forskellige lande og ved forhandlinger landene i mellem må jeg gang på gang konstatere, at alle disse lande slås med de samme problemer, som vi møder i dagens Danmark. De er alle med forskellig styrke ramt af den økonomiske krise.

Herhjemme har vi forsøgt at afbøde de værste virkninger af denne krise. Det er lykkedes for os i de seneste år at dæmpe inflationen. Det er også lykkedes for os at starte en udvikling i retning af en forbedring af betalingsbalancen.

Men arbejdsløsheden er fortsat så høj, at det indebærer betydelige sociale, og især menneskelige problemer for mange tusinde familier. Ikke mindst for de

unge, der skal ind på arbejdsmarkedet, er vanskeligheden stor.

Regeringen og Folketinget har i 1977 gennemført en lang række love – der i de 3 kommende år betyder en samfundsinvestering på 10 milliarder kroner imod arbejdsløsheden. Det må give resultater. Vi vil nøje følge udviklingen.

Den tekniske udvikling har været enorm. Selv i disse år med de mange ledige hænder, stiger produktionen.

Vi har øget vor fritid. Bilen, fjernsynet, sommer- eller fritidshuset, ferierejserne – taler deres tydelige sprog.

Og vi er måske yderligere på vej ind i et ”fritidssamfund”.

Men det er galt, at store grupper tvinges til en fritid – hvor de føler sig overflødige – som arbejdsløse.

Vi må forsøge at fordele arbejdet på en bedre måde. Vi må sætte folk i arbejde i stedet for at lade andre tage overarbejde.

Vi må forbedre mulighederne for deltidsarbejde. Vi må gøre det lettere at komme ud af arbejdsmarkedet for de ældre, som har et ønske og et behov for det.

Derfor er der også en opgave for samfundet og arbejdsmarkedsorganisationerne at tage fat på her. Det kan tilmed give tilværelsen mere kvalitet.

Og så: Vi må lade være med at kaste et generelt mistænkeligt skær over de mange tusinde arbejdsløse.

Der er ikke noget system, der er helt vandtæt. Det er vort skattesystem desværre heller ikke. Vi må bruge vore kræfter på andet end mistænkeliggørelse.

Arbejdsløsheden medfører under alle omstændigheder et psykisk pres.

Arbejdsløsheden må og skal være vor dårlige samvittighed. Uanset hvor meget, den hænger sammen med de internationale konjunkturer, er vi på alle måder forpligtet til at gøre alt, hvad der er økonomisk, politisk og menneskeligt muligt

for at fjerne den og mildne dens økonomiske virkninger.

Vi er glade for Danmark. men vi ved også, at vi må være fælles med andre – uden at tabe os selv – vor identitet.

Vi har i 1977 – og vi vil også i 1978 – søge at fremme en fælles indsats i ef i kampen imod arbejdsløsheden.

Det er en opgave, hvor det også internationalt er nødvendigt, at vi løfter den sag i flok – ikke mindst de store og økonomisk stærke lande -- i Europa, – samt USA – og Japan – må medvirke.

I det kommende halve år skal Danmark overtage formandskabet i EF. Det vil stille os over for mange forskelligartede problemer. Men dét, som skal være vort grundsyn i de kommende års arbejde inden for EF, det er, at vi skal være med til at udvikle hele Europa til et rigere samfund i den forstand, som jeg netop har talt om det. Det gælder også i forhold til den tredje verden.

Verdensproblemerne er fyldt med modsætninger. Tag nu f.eks. fiskeri. Der er risiko for, at vore verdenshave bliver tømt for fisk, hvis vi ikke passer på. Og når havet er tomt, så napper nationerne af hinanden. Problemet kan måske bedst illustreres ved at fortælle, hvordan der endog kan opstå modsætninger inden for det danske rigsfællesskab imellem Grønland, Færøerne og Danmark.

Men det er lykkedes at finde frem til fælles synspunkter i forhold til de andre lande, som vi fiskerimæssigt støder op til.

Fred i verden står over alt, og supermagterne er trods alt på talefod. Det er en vigtig forudsætning for verdensfreden. De bør også på fredelig vis medvirke til løsning af de problemer, der findes forskellige steder på jorden. Det gælder Mellemosten, hvor præsident Sadat's dristige indsats må påskønnes. Jeg håber, det vil resultere i en omfattende aftale om fred i dette tilsyneladende evige brændpunkt.

Her i Norden er vi geografisk placeret mellem øst og vest. De enkelte nordiske lande har forskellige forsvarsmæssige og økonomiske forbindelser, og vi respekterer gensidigt hinanden for det. Stormagterne må også anerkende, at dette er sket efter de nordiske landes eget ønske. Norden har derved fuldt og helt

tjent fredens sag.

Jeg kan ikke love, at 1978 vil blive et godt år. Alle internationale forudsigelser lover os kun nye vanskeligheder. Derfor kan man stille det spørgsmål: Skal vi frygte 1978 og fremtiden, eller kan vi tillade os at være fortrøstningsfulde?

Vi skal se sandheden i øjnene.

Den modgang, vi har, og den, vi kan vente, er til at bære. Alle de problemer, vi taler så alvorligt om med rynker i panden, er alvorlige nok. Men de rører jo ikke afgørende ved vores levestandard, vores sociale velfærd og hele livsstil. De afsavn, vi kommer ud for, er beskedne, men til gengæld er de nødvendige. Vi må fuldt ud acceptere dette og så møde hinanden i tillid.

1977 blev politisk et noget mere stabilt år end tiden forud. Efter valget den 15. februar har vi kunnet konstatere, at viljen til at bøje sig imod hinanden har været ganske stor. Vi har trods den hårde sejlsads, vi er ude på, i fællesskab kunnet klare pynten.

Det giver håb om, at vi også i 1978 kan give vort demokrati den autoritet, det må have, for at vi kan afværge ulykker, for at vi kan beskytte de svage, for at vi i det hele taget kan komme godt i gennem verdenskrisen.

Godt nytår

Kilde

Mellbin, E. F., & Mellbin, F.-M. S. (2011). Nu gælder det Danmark! : statsministrenes nytårstaler. (1. udgave.). Lindhardt og Ringhof.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Nytårstale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/anker-joergensens-nytaarstale-1978>